

Průvodce Čínou 21. století

„Třínohý Buddha“, Zhang Huan , 2007

Náboženství v současné Číně a čínská náboženská politika

- Naše tradiční představa o náboženství vychází z evropského kontextu
- Západní „předpoklady“ náboženství:
 - exkluzivita
 - víra
 - věřící
 - kánon/posvátný text
 - náboženští profesionálové
 - božské bytosti
- Tento koncept je nesnadno aplikovatelný kdekoliv mimo své kulturní hranice
- Existuje vůbec v Číně něco jako “náboženství”?
 - ANO = buddhismus, taoismus, konfucianismus, křesťanství, islám, lidové náboženství, šamanismus...
 - NE = Čína je nenáboženská (filosofická, ateistická) / Čína je spirituální, vymykající se našemu chápání
- Čínské náboženství studováno chronologicky s důrazem na textovou stránku
 - To souvisí s konfuciánskou tradicí a rolí písma v čínské kultuře a tradičním vztahem čínského státu k náboženství
 - Také souvisí s počátky evropského výzkumu Číny (misionáři, cestovatelé, lingvisté, filozofové)
- Chybí nám pohled na religiozitu:
 - každodenní
 - žitou
 - lidovou
 - menšinovou

Moderní koncept náboženství v Číně

Moderní čínský termín NÁBOŽENTSVÍ – *zongjiao* 宗教

- v čínštině novotvarem, čínštině (čínskému myšlení) není vlastní zobecňování pojmů
- převzato z japonštiny (*shukyo*) stejně jako mnoho dalších termínů souvisejících s modernitou: např. feudalismus, revoluce, národ, apod.
- jeho obsah modelován dle obsahu evropského konceptu náboženství

Zongjiao splňuje tyto podmínky:

- Je institucionalizované a hierarchicky spravované,
- Disponuje obcí věřících, které lze rozeznat, registrovat, počítat a kontrolovat
- Disponuje vrstvou profesionálů kteří se na plný úvazek věnují správě své obce, provádí a řídí náboženské rituály a vykládají (autorizují) nauku
- Odvolává se k systematizované nauce, disponuje vlastní sadou posvátných kodifikovaných textů
- Vykonává svůj rituál v přesně vymezených sakrálních lokalitách
- Je oddělené od státu, ale řídí se jeho zákony a pravidly

Chápání a definice konceptu náboženství přímo ovlivňuje náboženskou politiku v ČLR a tím i životy jednotlivých náboženských komunit

Náboženská politika ČLR

- V 50. letech 20. století proběhla společenská a ekonomická reforma vedoucí k závislosti náboženských komunit na státu
- V ústavě ČLR od počátku dodnes zakotvena svoboda náboženského vyznání
 - Zákaz náboženských vazeb do zahraničí
 - Právně zakotvená ochrana zdraví jedince a sociálního smíru ve společnosti
 - Zákaz aktivit ohrožujících společenský smír a politického systému
- Vytvoření 5 vlasteneckých organizací pod přímou kontrolou státu
 - Čínská buddhistická asociace (1953)
 - Čínská islámská asociace (1953)
 - Trojsamostatné vlastenecké hnutí (protestanti, 1954)
 - Čínská taoistická asociace (1957)
 - Čínská vlastenecká katolická asociace (1957)
- Podřízení těchto organizací dohledu státního úřadu pro náboženské záležitosti ([SARA](#))
- Kontrola možného mocensko-politického ohrožení ze strany jednotlivých náboženských hnutí (bohaté historické zkušenosti)
 - Dnes např. Falun gong nebo neregistrované křesťanské církve
- Radikálně protináboženská politika 1958-1976

Náboženská politika ČLR po roce 1978

- Náboženství se nepodařilo vymýtiti ani samo nezaniklo
- S uvolněním společnosti v důsledku ekonomických reforem v roce 1978 dochází k signifikantní náboženské obnově (a transformaci)
- Stále zůstává mnoho třecích ploch mezi státem a náboženstvím
 - šedá zóna existující pod oficiálním náboženstvím
 - konflikty uvnitř oficiálních náboženství
 - náboženské tradice vymezující etnickou identitu a podporující separatistické tendence
 - nová náboženská hnutí, „pověry“ a „nebezpečné kultury“
- Čínský stát dnes zastává (neformulovanou) politiku:
 1. Aktivní podpory
 2. Regulace
 3. Indiference
 4. Represe

Alternativní modely náboženství

Jak chápat a třídit religiozitu když modernistické koncepty nefungují?

- Lidové náboženství (民间宗教 mǐnjiān zōngjiào / 民间信仰 mǐnjiān xìnyǎng) x institucionalizované náboženství
- Globální (univerzalistické) x lokální náboženské tradice
- Dělení dle společenských úrovní, na kterých se náboženské projevy odehrávají:
 1. **Sféra rodinná** (kult předků, rodinná hierarchie a vztahy, rodinné svátky)
 2. **Sféra lokální/komunitní** (lokální kult buddhistický, taoistický, lidový; komunitní svátky a festivaly,
 3. **Sféra státní** (státní kult, mandát nebes, společenská hierarchie, konfuciánský systém)
 4. **Sféra osobní** (kultivace těla i ducha – meditace, čínská medicína, energetické cvičení, umění)
- C. K. Yang – teorie difusního čínského náboženství

Hlavní náboženské trendy v ČLR dnes

- Návrat ke kořenům, k čínskému kulturnímu odkazu a k tradiční religiozitě
- Nástup křesťanství, zejména evangelikálního protestantismu
- Rozvoj podzemních a domácích křesťanských (protestantských) církví
- Radikalizace etnických náboženství (Tibet, Xinjiang, Vnitřní Mongolsko)
- Rozvoj angažovaného buddhismu
- Komeracionalizace tradičních náboženských center a poutních míst
- Vliv čínských zahraničních komunit na náboženský život v ČLR
- Vznik nových náboženských hnutí – z tradičních i moderních zdrojů
- Návrat konfuciánského odkazu a jeho zapojení do politické diskuse o ideální formě správy společnosti a teorie mezinárodně politických vztahů
- Náboženský život a konverze v kyberprostoru
- ...
- ...